

STRATEGIC PUBLIC PROCUREMENT OF INNOVATIONS

Victoria Babich

Riga Technical University

E-mail address: viktorija.babich76@gmail.com

Public procurement is a tool to create more jobs and sustainable growth in European Union, that in 2017 represented 14% of the EU GDP. Unfortunately 55% of procurement procedures still use the lowest price as the only award criteria. As EU Commission has stated, the strategic public procurement should be used as an important policy tool for supporting innovative businesses, as well as corporate entrepreneurship. Thus the new strategy presented by EU Commission in September 2017 requires more efforts from all actors towards a smart, innovative and sustainable industry. Public procurement of innovations (PPI) responds to new needs of EU citizens which may not be adequately met by the existing solutions on the market. The difficulty of the PPI consists in formulating the correct requirements and criteria for their evaluation as well as defining of the innovation.

The aim of the research was to study and analyze the system of strategic public procurement of innovations, its challenges and benefits, especially the methods of evaluating PPI in order to develop sustainable guidelines in the field of PPI in Latvia.

The methods used in the research were quantitative and qualitative analyses, interview of the interested parties and public bodies' representatives.

As the results of the research it has been declared that the guidelines that EU Commission has proposed are not valid to every case, the evaluation system of the PPI is complicated and is in need of highly qualified jury, have been analyzed the best practices of PPI from Netherlands, Germany and Belgium. Usually countries are challenged with the related risk prevention, management of PPI, personnel and skills capacity. Based on the best examples and existing regulations will be developed the guidelines reasonable and acceptable for Latvian market.

Key words: *Innovation, PPI, Evaluation, EU Commission.*

KOMERCBANKU UZRAUDZĪBA UN TĀS ĪSTENOŠANA LATVIJĀ LAIKA POSMĀ NO 2008. GADA LĪDZ 2016.GADAM

Terēze Balode-Boluža

Latvijas Universitātes finanšu ekonomikas profesionālās maģistra programmas studente
tereze.balode.boluza@gmail.com

Komercbanku sistēmas uzraudzības mērķis ir veicināt un aizsargāt finanšu stabilitāti; nestabilitāte šajā sistēmā var tiešā veidā atsaukties uz valsts un sabiedrības labklājību.

Kopš 2008.gada finanšu krīzes komercbanku uzraudzībai tikusi pievērsta pastiprināta uzmanība, gan no komercbanku darbības uzraudzības aspekta, gan no komercbanku regulēšanas aspekta. Komercbanku sistēmas uzraudzība vistiešākajā veidā saistāma arī ar regulējošajām prasībām, kuras tieši vai netieši nosaka starptautiskās institūcijas un, kas noteiktas katras valsts normatīvajos tiesību aktos. Latvijā tiek ievērotas prudenciālās prasības, kā arī tiek ieviesti makroprudenciālie instrumenti.

Kopumā komercbanku sistēmas uzraudzībai ir paredzēts plašs noteikumu un instrumentu klāsts, kas cita starpā ir veicinājis esošo institūciju starptautisko sadarbību un sazarotu jaunu starptautisko institūciju izveidi. Šo elementu daudzveidība, no vienas puses, ir iespēja, bet no otras puses, - izaicinājums uzraudzības mehānismu veidošanai nacionālā un starptautiskā mērogā, tagadnes un arī nākotnes aspektā.

Konferences ziņojuma mērķis ir novērtēt komercbanku uzraudzības īstenošanu Latvijā un izstrādāt priekšlikumus uzraudzības pilnveidei. Izmantotās pētniecības metodes ir statistiskā analīze, ekonomiskā analīze, grafiskā analīze un monogrāfiskā analīze. Galvenie autores pētījuma rezultāti liecina, ka sākot no 2009. gada Finanšu un kapitāla tirgus komisija veic komercbanku uzraudzības sistēmas reformu, kas raksturojas gan ar nacionāla mēroga iniciatīvām, gan starptautiska mēroga iniciatīvām, no kurām svarīgākā ir dalība Vienotajā uzraudzības mehānismā (kopš 2014.gada novembra). Laika posmā no 2008. līdz 2016.gadam par būtiskākajām komercbanku uzraudzības metodēm uzskatāmas: komercbanku darbības rezultātu neklātienas monitoring, kas ietver arī stresa testēšanu; klātienes pārbaudes; reitinga sistēmas uzturēšana; klientu aizsardzība.

Atslēgvārdi: *Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, komercbanku uzraudzība, regulējošās prasības, Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM).*

FACTORS INFLUENCING INTEGRATION OF DISTRIBUTED LEDGER TECHNOLOGY INTO FINANCIAL SECTOR OF LATVIA

Yuliya, Eremina

Riga Technical University

E-mail address: julia.eremina3@gmail.com

Rapid development of innovative technologies creates various opportunities for businesses. However, successful application of new technologies depends on ability to analyse carefully the potential challenges and hindrances. The research was conducted to determine key factors, which influence on integration of Distributed ledger technology (DLT) into financial sector of Latvia.

The analysis of scientific articles and research papers disclose seven groups of factors: socioeconomic factors, digital maturity of companies, financial factors, legal framework, organizational factors, technological and technical factors. Digital maturity of 29 companies from Baltic main list of Nasdaq, as well as representatives of Latvian financial sector, was analysed in correlation with their financial results indicators in the period 2013-2016. There is a positive growth trend of digital maturity over the period, every company integrates notions of digital maturity in its strategies reflected in annual reports and other official documentation.

Technological and organizational factors are significantly larger than other groups. Within the research the organizational factors were defined as structural issues and management of internal processes, including procurement, labour relations, support and coordination, arrangement of communication between involved parties, as well as negotiation and cooperation with stakeholders. Technological factors refer to project-specific characteristics, in terms of knowledge, skills and experience of specialists, access to necessary information, certain features, challenges and opportunities of the innovative technology.

This research gives better understanding of main issues, which should be taken under attentive control when considering the integration of Distributed ledger technology.

Key words: *Digital maturity, Distributed ledger technology, Latvia*

PROSPECTS AND CHALLENGES OF SHARING ECONOMY: A CASE STUDY OF CHINESE BICYCLE SHARING MARKET

Jie, Jiang

University of Latvia

E-mail address: jj16020@lu.lv

The sharing economy entails peer-to-peer exchanges for renting goods and services utilizing the Internet. According to *Time* (2018), that China's sharing economy made up for \$500 billion in transactions by 600 million people last year, around 9 times of the U.S. user levels. And with officials predicting a 40% growth rate, the sharing economy should comprise 10% of China's GDP by 2020, rising to 20% by 2025. Its significant weight in the economy growth demands a thorough analysis to examine the different facets of the emerging sharing economy.

In this research, a case study in China's sharing bicycle market will be undertaken, using literature review to analyse the concept of the business; quantitative analysis in recent statistics data to see its potential market size, market share of different brands, and how it has been going on in the recent years of development, to understand the economic activity generated and issues facing the Chinese bicycle sharing economy.

This study concludes that three major issues the Sharing Economy are facing in China: 1) Overheat of the concept and overproduction; 2) The lack of social cohesion in the Chinese society; and 3) Lack of accurate regulation. Accordingly, the proposed suggestions are given: 1) Brand collaboration to make better utilization of resources; 2) Bring in public credit system; and 3) Update government policies, especially in the regulations of deposit management.

Key words: *Bicycle Sharing, China, Regulation, Sharing Economy, Social Cohesion*

PATĒRIŅA AIZDEVUMU POLITIKAS RISINĀJUMI KOMERCBANKĀM LATVIJĀ

Sanita Lāčkāja

Rīgas Tehniskā Universitāte

E-pasta adrese: lackaja.sanita@inbox.lv

Šobrīd, ņemot vērā pārmaiņu laiku banku nozarē – uzraudzības pastiprināšanos un konkurences palielināšanos, ir svarīgi skatīties nākotnē, diskutēt un pētīt jautājumus, kuri skar banku vitalitāti un banku ilgtspējīgu. Tie ir ilgtermiņa lēmumi, tās ir investīcijas un iespējams, arī pāreja no savstarpējas konkurences uz savstarpēju sadarbību. Neskatoties uz to visu, bankām ir jāstrādā šodien, peļņa jāgūst tagad un savu klientu bažas jāmazina jau šobrīd. Pirms tiek pieņemti ilgtermiņa lēmumi, ir virzieni, kuros domāšanas veidu var mainīt jau tagad, kļūstot par veiksmīgu finanšu pakalpojumu sniedzēju, kas atbilst mūsdienīga patērētāja vērtībām un vajadzībām.

Lai atveseļotu ekonomiku pēc krīzes perioda, Eiropas Centrālā banka apzināti īstenoja dažādus monetārās politikas pasākumus, kas radīja labvēlīgu vidi mājāsaimniecību kreditēšanai arī Latvijā. Latvijas banku kredītportfelis uz 2017. gada 30. jūniju sastāvēja no hipotekārajiem kredītiem 51% apmērā. Salīdzinājumā ar nebanku aizdevējiem, kuru kredītportfelis, šajā pašā laikā gandrīz 90% sastāvēja no patēriņa aizdevumiem, kas gandrīz 22 reizes pārsniedz banku izsniegto patēriņa aizdevumu apjomus. Tas liecina par to, ka liela daļa banku esošo un potenciālo klientu īstermiņa aizdevumiem izmanto nebanku aizdevēju pakalpojumus. Bankām ir pienācis laiks pārskatīt savu lēmumu pieņemšanas sistēmu kreditēšanas jautājumos un veikt izmaiņas kredītpolitikā, lai spētu konkurēt ar nebanku aizdevējiem.

Darbā izmantotā monogrāfiskā pētījumu metode ir ļāvusi noteikt būtiskākos banku ieguvumus no īstermiņa patēriņa aizdevumiem. Uzņēmumu salīdzinošā vērtēšanas metode atklāja atšķirības patērētāju kreditēšanā starp bankām un nebanku aizdevējiem un ļāva izdarīt secinājumus par nepilnībām to kredītpolitikās, papildus salīdzināšanai tika ņemta vērā arī kredīta maksājumu attiecības pret ienākumiem metode (Debt-to-income method). Lai sasniegtu pētījuma mērķi un piedāvātu risinājumus banku politikas pilnveidošanai, pētījumā tika izmantota arī empīriskā pētījumu metode - aptaujas metode ar kuras palīdzību ir noteikti nebanku aizdevēju pakalpojumu pieprasījuma pieauguma ietekmējošie faktori, piemēram, tādi kā ātrums, pieejamība, ērtums. Kā arī noteikti ir tie faktori, kuri ietekmē patērētāju, izvēloties aizdevēju, piemēram, kopējo izmaksu apmērs, uzticamība u.c.

Atslēgvārdi: *bankas, īstermiņa patēriņa aizdevumi, kredītpolitika, nebanku aizdevēji*

DALĪTO PAKALPOJUMU CENTRU IZVEIDES KRITĒRIJI

Jelena Lāce

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: jelena.lace@inbox.lv

Maksimāla izmaksu samazināšana, procesu automatizēšana un darba efektivitātes paaugstināšana ir kļuvuši par vadmotīviem veiksmīgas uzņēmējdarbības nodrošināšanai. Viens no globalizācijas rezultātiem ir jaunu stratēģiju rašanās veiksmīgai uzņēmuma funkcionēšanai, kuru starpā svarīgu lomu ieņem dalīto pakalpojumu centru uzņēmējdarbības modelis.

Arvien lielāks skaits starptautisko organizāciju izvēlas veidot dalīto pakalpojumu centrus, izvērtējot valstis pēc kvalificēta darbaspēka pieejamības, infrastruktūras līmeņa, politiskās situācijas, nodokļu sloga un citiem ietekmējošiem kritērijiem. Pētījuma mērķis ir izstrādāt rekomendācijas dalīto pakalpojumu centru darbības pilnveidošanai un attīstībai Latvijā, izmantojot dalīto pakalpojumu centru izveides kritēriju analīzi.

Pētījumā ir izmantotas monogrāfiskā jeb aprakstošā metode, grafiskās analīzes metode, korelācijas analīze, salīdzināšana un anketēšana. Pētījumā analizēti dati par dalīto pakalpojumu centriem Eiropas Savienības 28 dalībvalstīs, laika posmā no 2013. līdz 2017. gadam.

Pētījumā apkopota teorētiskā informācija par dalīto pakalpojumu centru vēsturi, analizētas dalīto pakalpojumu centru raksturīgākas iezīmes, alternatīvu iespējas un izveides ietekmējošie kritēriji. Kritēriji tika izvēlēti, balstoties uz trīs pamatgrupām: finansiālā pievilcība, darbinieku prasmes un pieejamība un uzņēmējdarbības vide. Tika veikta izvēlēto kritēriju analīze Eiropas Savienības dalībvalstu starpā, nosakot korelācijas koeficientus un visciešāko korelāciju novērojot dalīto pakalpojumu centru skaita attiecībā ar konkrētās valsts iedzīvotāju skaitu, faktisko IKP, „Doing Business” reitinga rezultātiem un iedzīvotāju valodu prasmēm. Turpinājumā tika sīkāk analizēta Latvijas valsts piemērotība pēc attiecīgo kritēriju grupām, 2018. gada aprīlī īstenojot interviju ar dalīto pakalpojuma centra vadību un izsūtot anketas 10 lielāko dalīto pakalpojumu centru darbiniekiem. Intervijas rezultāti norāda, ka galvenā Latvijas valsts priekšrocība dalīto pakalpojumu centru izveidē ir augsti kvalificētais darbaspēks un darbaspēka valodu prasmes. Aptaujas rezultātā tika saņemtas atbildes no 163 respondentiem, apliecinot, ka vairums darbinieku plāno savu karjeras izaugsmi dalīto pakalpojumu centros ilgtermiņā, un kā lielākos motivējošos faktoros norādot atalgojumu, prēmiju un bonusu sistēmas ieviešanu, kā arī elastīga darba laika iespējas.

Pētījumā secināts, ka Latvijas dalīto pakalpojumu centru sektors nav piesātināts un paver lieliskas iespējas valsts labklājības attīstībai. Latvija valdībai un pašvaldībām ir jāveicina emigrējošo tautiešu atgriešanās valstī, lai mazinātu valsts galvenās priekšrocības – kvalificētā darbaspēka – trūkumu.

Pētījuma izstrādes process tiek turpināts un rezultāti tiks papildināti.

Atslēgvārdi: *dalīto pakalpojumu centri, korelācijas koeficienti, kritēriji*

ĀRVALSTU DARBINIEKU PIESAISTE DALĪTO PAKALPOJUMU CENTROS

Elizabete Līga Mitre

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: mitre.elizabete@inbox.lv

Pēdējo gadu laikā ne tikai pasaulē, bet arī Latvijā ir strauji pieaudzis dalīto pakalpojumu centru skaits. Viens no iemesliem, kādēļ Latvijā tiek veidoti dalīto pakalpojumu centri, ir kvalificēta darbaspēka pieejamība, taču ar katru gadu cilvēku skaits darba spējas vecumā samazinās, līdz ar to arī kvalificēta darbaspēka skaits samazinās. Viens no veidiem, kā tam rast risinājumu, ir ārvalstu darbinieku piesaiste, kas nodrošinātu Latvijas dalīto pakalpojumu centriem darbiniekus ar atbilstošu kvalifikāciju un starptautisku pieredzi, tādā veidā veicinot dalīto pakalpojumu centru attīstību Latvijā.

Bakalaura darba mērķis ir izstrādāt ārvalstu darbinieku piesaistes plānu dalīto pakalpojumu centriem, kas nodrošinātu kvalificētu darbaspēku. Darba izstrādē ir izmantotas tādas kvantitatīvās pētījuma metodes kā grupēšana, salīdzināšana, grafiskās analīzes metode, prognozēšana un anketēšana.

Pēc Latvijas Investīciju un Attīstības aģentūras datiem, Latvijā darbojas 21 dalīto pakalpojumu centrs, kurš nodarbina vairāk nekā 3200 darbinieku. Aptaujājot ārvalstu darbiniekus dalīto pakalpojumu centros, tika saņemtas atbildes no 6 dalīto pakalpojumu centriem. Lai efektīvāk piesaistītu ārvalstu darbiniekus, katram dalīto pakalpojumu centram būtu jāpopularizē uzņēmumu un tā darbību, jo 72,7% no respondentiem atzina, ka nezināja, kas ir dalīto pakalpojumu centrs.

Piesaistot ārvalstu darbiniekus, atlases speciālistiem kā galveno sludinājumu virzīšanas kanālu būtu jāizvēlas starptautiskos darba un karjeras portālus, jo 39,4 % no respondentiem atzina, ka tas ir efektīvākais darba meklēšanas kanāls. Darba sludinājumos ir jāiekļauj attēli vai video materiāli, jo 66,7% no respondentiem atzina, ka tas piesaista vairāk kandidātus, kā arī jāiekļauj informācija par karjeras izaugsmes iespējām, kas ir viens no galvenajiem ārvalstu darbinieku motivātoriem.

Lielākais izaicinājums, ar ko saskarās 42,4% no respondentiem, uzsākot darbu Latvijā, ir latviešu valodas zināšanu trūkums. Lai nodrošinātu efektīvāku ārvalstu darbinieku piesaisti dalīto pakalpojumu centros, tiem būtu jāsaņem informācija angļu valodā par darba atļaujas izveidi, dzīvesvietas atrašanu, iepirkšanās centriem, sabiedrisko transportu, skolām un citām sadzīviski nepieciešamām lietām, savukārt Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei būtu jāizskata iespēja nodarbināt klientu apkalpošanas speciālistus ar teicamām angļu valodas zināšanām.

Bakalaura darba izstrādes process tiek turpināts un rezultāti tiks papildināti.

Atslēgvārdi: *Dalīto pakalpojumu centri, ārvalstu darbinieki, personāla atlase, valodu zināšanu trūkums*

TRANSPORTA ORGANIZĀCIJAS KONTROLES PILNVEIDOŠANAS IESPĒJAS STARPTAUTISKOS RAŽOŠANAS UZŅĒMUMOS

Elīna Pavāre

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: e.pavare@gmail.com

Paplašināšanās ģeogrāfiskā mērogā šobrīd ir daudzu organizāciju galvenā stratēģija, lai sasniegtu konkurences priekšrocības. Loģistikas kanāla pagarināšana ir saistīta ne tikai ar uzņēmumu iniciatīvu, bet svarīga loma ir arī politisku vienošanos un starptautisku līgumu noslēgšanai, lai tiktu veicināta starptautiskā tirdzniecība. Kravu pārvadājumu pieprasījums ir atkarīgs no valstu tirdzniecības attiecībām saistībā ar preču transportēšanas nepieciešamību. Ir svarīga spēja droši, ātri un rentabli pārvietot preces starptautiskajā tirdzniecībā, kā arī tas ir būtisks faktors priekš ekonomikās attīstības.

Lai ražošanas uzņēmums varētu savu produkciju izplatīt globāli, tam jābūt gatavam ievērot dažādas konvencijas un sarežģītus starptautiskus transporta noteikumus, un jāņem vērā citi faktori, kuri skar globālo preču kustību. Tādēļ ražošanas uzņēmumi izvēlās pilnībā vai daļu no loģistikas darbībām uzticēt loģistikas pakalpojuma sniedzējam, kuram ir plašākas zināšanas un kvalifikācija attiecībā uz fizisko preču plūsmas koordinēšanu un organizēšanu, taču tas noved pie samazinātas transportēšanas procesu pārredzamības.

Galvenie pētījuma rezultāti norāda, ka būtiska ir procesu automatizācija, kā arī jauni mehānismi un IT inovācijas, kas veicina uzņēmumu informācijas datu apmaiņu, dalīšanos un iespēju rīkoties ar to; tādējādi kontrolēt transportēšanas procesu. Spēja uzraudzīt transportēšanas procesa soļus to darbības laikā ļauj ražošanas uzņēmumiem ne tikai aktīvi pārraudzīt esošo situāciju, bet arī risināt problēmas savlaicīgi. Transportēšanas procesu kontrolei un to darbības kvalitātes izvērtēšanai tiek izmantoti galvenie darbības rādītāji, kas sniedz iespēju novērtēt un kontrolēt plānu izpildi un tā kvalitāti, kā arī reaģēt uz svārstībām un novirzēm no standartā izvirzītām prasībām. Paša transporta izmantošana apvienojumā ar ārpalpojumu izmantošanu būtu racionālākais veids, kā palielināt stratēģisko mērķu izpildi un gūt pilnīgākas kontroles iespējas pār uzņēmuma iekšējiem kravu pārvadājumiem.

Pētījuma mērķis ir transportēšanas procesa kontroles rīku pielietojamības noteikšana ražošanas uzņēmumos.

Pētījuma izstrādē izmantotas kvantitatīvās un kvalitatīvās pētījuma metodes, tai skaitā datu salīdzināšanas, grafiskās analīzes un prognozēšanas metodes, kā arī veikta ekspertu intervija. Pētījumā analizēti divi globāli apstrādes rūpniecības nozares ražošanas uzņēmumu dati par 2017.gadu un analizēti dati par transporta nozari un starptautisko tirdzniecību par laika periodu no 2008.gada līdz 2017.gadam. Pētījumam ir praktiskā nozīme, jo rezultāti var tikt izmantoti ražošanas uzņēmumu transportēšanas procesu pilnveidošanai un izdevīgākas transportēšanas stratēģijas izveidošanai, kas veicinātu transportēšanas procesu kvalitāti.

Atslēgvārdi: *KPI rādītāji, loģistikas pakalpojumu sniedzēji, starptautiskie kravu pārvadājumi, transportēšana.*

MUITAS VĒRTĪBAS UN TRANSFERTCENU SAVSATRPĒJĀ MIJIEDARBĪBA

Marika Ragucka-Ragovska

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: marika.ragucka@inbox.lv

2015.gadā Pasaules Muitas Organizācija publicēja vadlīnijas muitas vērtības noteikšanai, izmantojot transfertcenu un muitas vērtības savstarpējās sakarības, galvenokārt akcentējot to, kā transfertcenu dokumentācija var tikt izmantota muitas vērtības noteikšanā. Tāpat 2015.gada 5.oktobrī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija publicēja Darba plānu pret nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas pārvietošanu, palielinot uzmanību saistīto personu darījumu novērtēšanas prasībām. Turklāt arī statistikas dati liecina par to, ka globalizācijas ietekmē starptautisku uzņēmumu darījumu skaits pieaug un jau sastāda aptuveni 60% no kopējiem starptautiskiem darījumiem, kā dēļ starptautisko saistīto uzņēmumu darījumi arī ir kļuvuši par vienu no prioritārajiem riska kritērijiem nodokļu jomā.

Pētījuma mērķis - izstrādāt ieteikumus regulējuma pilnveidošanai, galvenokārt izstrādājot priekšlikumus, ar kuru palīdzību tiek panākta situācija, kad gan muitas, gan nodokļu vajadzībām tiktu ievēroti vienoti cenu noteikšanas principi, kā arī turpmākās korekcijas ietekmētu abas puses, ievērojot transfertcenu un muitas vērtības noteikšanas savstarpējās likumsakarības.

Darbā izmantotās metodes ir sekojošas – aprakstošā, analīzes, statistisko datu apstrādes, salīdzinošā, informācijas vākšanas un sistematizācijas metodes, kā arī citas zinātniskās metodes.

Pētījuma rezultātā darba autore nonāca pie secinājuma, ka būtiskākās atšķirības regulējumā ir saskatāmas saistīto pušu definīcijās, vērtības noteikšanas procesā, pamatojuma dokumentos, termiņos, kad jāiesniedz pamatojums, taču par galveno problēmas rašanās iemeslu daudzi autori min noteikto risku atšķirības muitas un nodokļu vajadzībām.

Latvijas Valsts ieņēmumu dienests ir ieinteresēts, lai saistīto pušu darījumu regulējums muitas un nodokļu jomās būtu savstarpēji vienots, kas radītu labvēlīgāku nodokļu vidi uzņēmējiem, samazinot administratīvo slogu, galvenokārt, apvienojot prasības vērtības pamatojuma dokumentācijai, kā arī, lai novērstu dubultu nodokļu aplikšanu vai darījuma pilnīgu neaplikšanu, kas rodas savstarpēji nesaskaņotu korekciju dēļ muitas un transfertcenu jomā.

Uzņēmumi bieži vien muitas deklarācijās nenorāda, ka tas ir saistītu pušu darījumus, līdz ar to muitas departamentā ir izstrādāti riska kritēriji saistītu pušu darījumu identificēšanā, darba autore izstrādāja ieteikumus Latvijas Valsts ieņēmumu dienesta iekšējo sistēmu uzlabošanai datu apmaiņas vajadzībām, galvenokārt norādot, kā muitas un nodokļu departamenti var apmainīties ar rīcībā esošo informāciju un mazināt riskus par darījumu neidentificēšanu, kā arī, balstoties uz citu valstu praksi un starptautiskiem ieteikumiem, izstrādāja priekšlikumus regulējuma izmaiņām.

Atslēgvārdi: *Transfertcenas, muitas vērtība, saistītās personas, tirgus cena*

Contemporary issues in Indian Higher Education System: A Comparative Study of Cost and Quality Perception in Select Private and Public Universities

Sushmita Roy

University of Latvia

sushmita.esha.roy@gmail.com

Education is a vital and influential tool invented by mankind to shape and mould the personal as well as social life. In this era of globalisation, economies have not only opened for trade benefits but much liberalization has been done in education sectors and India is no behind as privatizations of education in the 21st century has become important keeping in mind the large population and their reach for education. But there are certain factors which affects the decision making of an individual in selecting their preferred universities. This study attempts to understand if there is a relation between cost of education and quality of education at public and private universities and by what means these factors affects the decision making of an individual.

The research is aimed at finding out the essence of contemporary issues in Indian higher education. Cost and Quality are the important parameters of higher education which plays an important role in making decisions for selecting the preferred institutions. The paper aims to study the perceptions of the students and their decision making in selecting their preferred institutions with regard to cost and quality. The objectives of the study are: To determine the parameters which influence a student's decision to study in private and public HEIs and to examine whether cost of education or quality of education is prioritized in selecting their preferred university. The methodology implemented to carry out the research consists of survey and the results it analysed with statistical distributions followed by the conclusion which can be rightly said cost and quality are one of the important parameters taken into account by the students in choosing their institutions.

Key words: Cost, HEIs, Human capital, Privatization, Preferences, Quality

NEFINANŠU SEKTORA IZDZĪVOŠANAS POTENCIĀLS

Natālija, Skakuna

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: natalia.scacun@edu.rtu.lv

Pētnieku un praktiķu vidē nav atrasta viennozīmīga atbilde uz jautājumu: "Kāpēc un kad uzņēmums kļūst par maksātnespējīgo". Uz uzņēmumu iedarbojas gan makro vide, kuru organizācija nevar ietekmēt, bet var pielāgoties; gan mikro vide, kuru nosaka kompānijas konkurētspēja, ekonomiskums, produktivitāte un efektivitāte. Lai mazinātu vides negatīvos faktorus, uzņēmumam ir nepārtraukti jākontrolē esoša situācija un jāpielāgojas izmaiņām, kurus noteic "jaunas ekonomikas" noteikumi.

Maģistra darbā autore apskata vienu no finanšu riskiem – maksātnespējas jeb bankrota risku. Šī riska pētīšanas aktualitāte ir saistīta ar 2011-2017 lejupslīdi reģistrētajos uzņēmumos, un augšupejošo likvidēto uzņēmumu dinamiku. Balstoties uz statistikas datiem, likvidēto uzņēmumu kopskaits pārsniedz reģistrētos 2016. gada vidū. Tāda situācija ir novērojama otro reizi kopš 1992. gada, kas norāda uz uzņēmējdarbības nelabvēlīgo klimatu. Līdz ar to, ka maksātnespējai ir izteiktā korelācija ar ekonomisku aktivitāti, nelabvēlīgās tendences saglabāšana izraisīs lielākas sociālās sekas, proti, bezdarbnieka skaita palielināšana, nodokļu un nodevu budžeta samazināšanu, kas varētu veidot budžeta deficītu u.c.

Sākot ar 1960. gadu tika izstrādātas vairākas metodes un modeļi bankrota prognozēšanai, tomēr pētnieku aktivitāte ir augsta un balstīta uz principu "jauns vai pilnveidots", kas norāda uz unificēta modeļa trūkumu. Maģistra darba mērķis ir izveidot maksātnespējas novērtēšanas modeļi uzņēmuma finanšu risku pārvaldības mehānisma stiprināšanai Baltijas valstīs. Autore apskata esošas tehnikas maksātnespējas prognozēšanai: statistiskās; mākslīgā intelekta un teorētiskās. Balstoties uz vairāku autoru empīriskiem pētījumiem, autore bija izvēlējusies konstruēt maksātnespējas modeli, pamatojoties uz statistisko un mākslīga intelekta metodēm, proti konstruējot logit modeli un modeli, kas tiek balstīts uz neironu tīkliem. Neskatoties uz to, ka mākslīgā intelekta bankrota diagnostikas izstrāde ir salīdzinoši jauna pētnieku vidū, tomēr vairāku autoru rezultāti liecina par modeļu lietderīgumu.

Autore veic datu vākšanu modeļu konstruēšanai, izmantojot Latvijas uzņēmumu finanšu pārskatu datus no Lursoft un Amadeus datubāzēm. Konstruētie modeļi tiks pilotēti uz Igaunijas un Lietuvas uzņēmumu izlases, lai secinātu par modeļu praktisko izmantošanu. Darbā tika izmantotas bibliometriskās analīzes; datu statistiskās un ekonomiskās analīzes; grupēšanas, salīdzināšanas un grafiskās analīzes pētniecības metodes.

Atslēgvārdi: *maksātnespēja, bankrots, modelis, finanšu stabilitāte*

DARBASPĒKA NODROŠINĀŠANAS PAKALPOJUMU ATTĪSTĪBA

Anžela Šulca

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: anzela.sulca@gmail.com

Latvijā var novērot bezdarba līmeņa samazināšanos, tomēr pēc Ekonomikas Ministrijas darba tirgus apkopojuma joprojām ir grūtības apmierināt pieaugošo pieprasījumu pēc kvalificēta darbaspēka un vienlaikus pastāv ievērojams dažādu profesiju pārpalikums. Līdz ar globālām izmaiņām personāla piesaistē, arvien vairāk attīstās alternatīvās nodarbinātības formas, kas palīdz piesaistīt noteiktu kvalifikāciju speciālistus.

Darba mērķis ir analizēt darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumu attīstību Latvijā.

Kā viena no pētījuma metodēm darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumu attīstības tendenču noskaidrošanai tika izmantota uzņēmumu vadības pārstāvju aptauja. Aptauja tika iedalīta divās daļās: viena aptauja aptvēra tos uzņēmumus, i, kuri sniedz darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus, otrā aptauja aptvēra pārējos uzņēmumus, t.i., kuri vai nu izmanto vai arī neizmanto darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus. Attiecīgi tika izstrādātas divas anketas formas. Anketas tika izplatītas uzņēmumu vadītājiem un personāla vadīšanas struktūrvienību vadītājiem, izmantojot e-pastus un sociālos tīklus (LinkedIn.com, facebook.com). Uzrunātie uzņēmumi, kas sniedz darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus, tika atlasīti, pamatojoties uz Valsts Nodarbinātības aģentūras izveidoto sarakstu ar komersantiem, kas saņēmuši licenci darbiekārtošanas pakalpojumu sniegšanā, savukārt, pārējo uzņēmumu saraksts tika veidots pēc apgrozījuma lieluma, pamatojoties uz Dienas Biznesa publicēto TOP 500 lielāko uzņēmumu sarakstu.

Aptaujas anketas kopumā tika izplatīta 300 uzņēmumiem, kas darbojas Latvijas tirgū. No 107 uzņēmumiem, kas sniedz darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus, atbildes ir saņemtas no 57 uzņēmumiem (respektīvi, atsaucības līmenis ir aptuveni 19%).

- 14% respondentu, kas sniedz personāla nomas pakalpojumus;
- 16% uzņēmumu kas saņem personāla nomas pakalpojumus;
- 70% uzņēmumu, kas šobrīd neizmanto personāla nomas pakalpojumus.

Pētījuma ietvaros bija svarīgi saprast, kādu nozaru uzņēmumi visbiežāk izmanto darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus, kādām profesijām vai darbu veidiem šādi pakalpojumi ir pieprasītāki, kā uzņēmumi vērtē šādu pakalpojumu izmantošanu un turpmāko attīstību Latvijā.

Veicot anketēšanas rezultātu apkopojumu, tika secināts, ka darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumus visbiežāk izmanto tieši ražošanas, transporta un informācijas tehnoloģiju nozarēs, taču vispieprasītākie ir vienkāršo un kalpotāju profesiju pārstāvji. Lielāka daļa no respondentiem uzskata, ka Latvijas darba tirgū var attīstīties darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumi, it īpaši, ja trūkst speciālisti ar noteiktu kvalifikāciju un tos iespējams piesaistīt uz neilgu vai projekta laiku. Šādos apstākļos personāla noma kā darbaspēka nodrošināšanas pakalpojums tiek novērtēta kā viens no labākajiem risinājumiem.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE
ANNO 1919

BVEF

Biznesa, vadības un
ekonomikas fakultāte

RĪGAS TEHNISKĀ
UNIVERSITĀTE

Inženierekonomikas
un vadības fakultāte

Ņemot vērā mainīgās tendences gan nestandarta nodarbinātības formu izplatībā, gan darbinieku piesaistes veidu attīstībā, tad darbaspēka nodrošināšana kā pakalpojums var attīstīties, tomēr tam ir svarīgi noteikt attīstību ietekmējošos faktorus tieši Latvijas tirgū.

Atslēgvārdi: *Darbaspēka nodrošināšanas pakalpojumi, nestandartā nodarbinātības formas, pagaidu nodarbinātība, tirgus sektors Latvijā.*

UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATBALSTA MODELIS LATVIJAS PAŠVALDĪBĀM

Zane Začeva

Rīgas Tehniskā universitāte

E-pasta adrese: zanezaceva@inbox.lv

Valsts un reģionāla līmeņa plānošanas dokumentos noteikts, ka uzņēmējdarbība ir viens no galvenajiem virzieniem, lai veicinātu valsts ekonomisko izaugsmi, nodarbinātību un iedzīvotāju labklājību.

Likuma “Par pašvaldībām” 15.pants nosaka, ka viena no pašvaldību autonomajām funkcijām ir: “sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu”. Bieži vien šīs funkcijas ir cieši saistītas, jo sekmējot uzņēmējdarbību, tiek radītas jaunas vakances, kas nodrošina vietējiem iedzīvotājiem darba iespējas.

Viena no galvenajām problēmām un izaicinājumiem ar ko mūsdienās saskaramies, ir iedzīvotāju skaita samazināšanās, tāpēc, lai neliktu iedzīvotājiem izvēlēties citu valsti ienākumu gūšanai, būtu jārada labāka vide uzņēmējiem un jāsniedz atbalsts uzņēmējdarbībai tepat Latvijā. Uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai nepieciešams atbalsts gan no pašvaldības, kurā tiek veidots uzņēmums, gan no valsts, tomēr uzņēmēji bieži saskaras ar šķēršļiem, kas liedz uzsākt uzņēmējdarbību.

Autore uzskata, ka veids kā mazināt šķēršļus, ir izveidot uzņēmējdarbības atbalsta modeli, kas ļaus uzņēmējiem būt informētiem par atbalsta iespējām pašvaldībās un palīdzēs, izvērtējot piemērotāko vietu uzņēmuma veidošanai. Uzņēmējdarbības atbalsta modelī ietverti atbalsta pasākumi un darbības pašvaldībās, kas sekmē uzņēmējdarbību. Plānotais ieguvums – uzņēmējdarbības attīstība pašvaldībās un uzņēmējdarbības aktivitātes pieaugums pašvaldībās.

Pētījumā tiek apskatīta uzņēmējdarbības vide Latvijā, analizēts uzņēmumu skaits, raksturota pašvaldību darbība, kā arī modeļu veidi, pētīti šķēršļi, kas liedz uzsākt un attīstīt uzņēmējdarbību, kā arī apkopots sniegtais atbalsts uzņēmējdarbībai pašvaldībās, kas pēc autores domām ir viens no svarīgākajiem instrumentiem kā attīstīt uzņēmējdarbību pašvaldībās, valstī kopumā un veids kā mazināt šķēršļus.

Pētījuma mērķis ir izveidot uzņēmējdarbības atbalsta modeli Latvijas pašvaldībām 4 kategoriju grupās - pārvalde, infrastruktūra, mārketinga aktivitātes un atbalsts uzņēmējdarbības uzsākšanai, pamatojoties uz iepriekš veiktajiem pētījumiem par šķēršļiem uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstībai un uzņēmējdarbības atbalsta iespējām pašvaldībās.

Pētījumā tiek izmantota zinātnisko rakstu analīze, kas galvenokārt atspoguļojas teorijas daļā, tiek veikta pašvaldību aptauja – ekspertu metode, lai noskaidrotu atbalsta instrumentu svarīgumu un īstenošanu konkrētā pašvaldībā, uz kā pamata tiks izveidots uzņēmējdarbības atbalsta modelis, kā arī monogrāfiskā jeb aprakstošā metode.

Atslēgvārdi: *atbalsts, modelis, pašvaldības, šķēršļi, uzņēmējdarbība.*